

LAUSUNTO

Käytöstä poistettujen maatuulivoimaloiden purku- ja ennallistamisvelvoitteiden lainsäädäntöhanke

Diaarinumero YM012:00/2024, asianumero VN/16182/2023

Lausunnonantaja: Upi Vartiainen, Pelastetaan Suomen Luonto ry

Taustaa:

On erinomaista, että maatuulivoimaloiden purkamisesta ja purkuvakuudesta säädetään laki. Suomessa on tällä hetkellä vielä rakentamatta, mutta valmiiksi luvitettuja tuulivoimahankkeita n. 4 000 MW:n edestä vastaten 600 maatuulivoimalaa. Valmiiksi kaavoitettuna on 1 200 voimalaa vastaten 8 000 MW:n tuotantotehoa. Käytössä on noin 2 000 maatuulivoimalaa.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027. Sen sijaan, että laki koskisi vuonna 2028 rakennettaviksi aloitettavia tuulivoimaloita, tulee sen koskea 30.6.2027 jälkeen rakennettaviksi aloitettavia tuulivoimaloita. Jo rakennetut ja valmistelussa olevat hankkeet käsittävät 3 800 voimalaa. Mutta jos Suomessa tuulivoimarakentaminen toteutuisi EK:n ennusteen mukaan (200 miljardin investoinnit tuulivoimaan), niin maatuulivoimaloitakin rakennettaisiin näiden lisäksi useita tuhansia. Niiden purkaminen tulisi ajankohtaiseksi vasta vuosikymmenien kuluttua.

Tämä kuvastaa sitä, miten tärkeää yhteiskunnan ja ympäristönsuojelun kannalta olisi saada aikaan koko tuulivoimarakentamista koskeva laki, ei vain purkamista koskeva laki. Osa käytössä olevista voimaloista tulee jo lähivuosina purettaviksi. Uuden lain tulee koskea myös näitä käytössä olevia voimaloita. Niiden purkuvakuudet tulee korjata ajantasalle vastaamaan tätä lakia. Voimaloille, joilla ei ole purkuvakuuksia tulee ne määrittää tämän lain mukaisesti. Jos näin ei toimita, odottaa erittäin suuri ”purkupommi” kuntia, jotka ovat lepsuilleet asiassa muutenkin ja uskoneet lobbareita.

Lakiin tulee kirjata, että hankekohtaisissa kaavoitussopimuksissa ja tuulivoimaosayleiskaavoissa tulee määritellä tämän lain mukaisesti purkumääräykset ja purkuvakuudet.

Nykyinen käytäntö on toimimaton mm. voimassa olevien jätelakien kanssa. Hanketoimija ja maanomistaja kirjaa sopimukseen juridisesti pätemättömiä asioita, joita sopimussalaisuuteen vedoten ei paljasteta. He keskenään jopa sopii voimalan perustusten jättämisestä maahan, joka on täysin jätelakien vastaista eikä heillä ole oikeutta sopia asiasta ”lakien yli”. Jopa purkuvakuutta ei sovita lopullisesti sopimuksessa, vaan hanketoimija voi myöhemmin valita tavan vakuudelle, jolla velvollisuudet mahdollisesti täyttyvät. Maanomistaja on täysin alisteisessa asemassa hanketoimijaan nähden. Sopimuksen rikkomisesta ei ole taloudellisia sanktioita, joten ne senkin takia lienevät käytännössä toimimattomia.

Maanomistajan vastuut siirtyvät käytännössä seuraaville sukupolville ja omistajat vaihtuvat myös hanketoimijoiden myydessä yrityksensä moneen kertaan toiminnan aikana, niin on vaikea kuvitella, että viimeinen hanketoimija vastaa velvoitteistaan. Vähätkin purkuvakuuden rahat jäänevät maanomistajan taskuun ja myllyt kuntien purettaviksi.

1. Maatuulivoimaloiden purkaminen

Kaikki tuulivoimaloiden maanpäälliset osat sekä perustukset kokonaisuudessaan tulee purkaa, romuttaa ja kierrättää. Lakiin tulee lisätä, että tämä koskee myös tuulivoima-alueille rakennettuja akkuvarastoja, sähköasemia, muuntajia ja kaapeleita. Kaikki em. rakennuspaikat tulee ennallistaa, mukaan lukien huoltoteiden poisto ja niiden alle jääneen maaston ennallistaminen. Jos ja kun tuulivoima-alueelta on vedetty ilmalohto tai maakaapelointi ulkopuoliseen sähköasemaan, niin nekin on poistettava ja rakennuspaikat ennallistettava.

Jos tuulivoima-alueen yhteydessä on tai sinne suunnitellaan aurinkoteollisuusaluetta tai ne muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, niin tässä laissa tulee määritellä myös aurinkovoima-alueen purkuvakuus.

2. Purkuvakuuksien määrittely

Purkuvakuuden suuruudeksi on määriteltävä 6,5 % investointikustannuksista, mikä tarkoittaa tällä hetkellä n. 750 000 €/voimala + muun voimaloiden infran purkaminen ja poiskuljettaminen. Vakuudessa on otettava huomioon indeksikorotus eikä sen määrittelyssä saa ottaa eikä voikaan ottaa huomioon purkamisen kohteista saatuja myyntituloja, koska 20-30 vuoden kuluttua niistä ei ole mitään tietoa. Riittävän vakuuden saaminen tulee olla yksiselitteisesti kunnan vastuulla, vakuudet tulee "korvamerkitä" kunnan hyväksi, mutta purkurahaston hallinta tulee hoitaa keskitetysti valtion toimesta. Vakuuksien maksatus tulee olla etupainotteinen. Puolet vakuudesta tulee maksaa silloin, kun rakentaminen alkaa ja toinen puoli 3 vuoden välein tasaerissä rakentamisen aloittamisesta 10 vuoden kuluessa. Vakuuden antajana tai takaajana ei saa olla tuuliyritys, vaan suomalainen vakavarainen pankki, vakuutusyhtiö tai rahoituslaitos.

3. Repowering

Laissa tulee määritellä vanhan tuulivoimalan purkamisvelvoite myös niin, että perustukset puretaan kokonaan, jos tilalle suunnitellaan uutta voimalaa. Vanhojen perustusten päälle ei voi eikä saa rakentaa uusia suurempia voimaloita.

4. Ympäristölupa ja purkaminen

Tämän lain valvonnan ja seurannan turvaamiseksi olisi suositeltavaa määrätä tuulivoimarakentaminen ympäristöluvan varaiseksi. Vastuu lain noudattamisesta kuuluu ympäristönsuojeluviranomaisille.

5. Aurinkoenergia

Myös aurinkoenergia kenttien purkaminen on toimijan konkurssissa kaatumassa maanomistajan vastuulle. Jos ja kun hän ei pysty hoitamaan velvollisuuksiaan, niin riittävän kokoiset purkuvakuudet tulee olla myös tässä energia tuotantomuodossa.

6. Pohjavesien ja järvien veden laadun tarkkailu

Mielestäni veden laatua ja muutoksia tulisi seurata järjestelmällisesti. Seurannan aloitus tulee tapahtua ennen tuulivoimateollisuusalueen rakentamista ns. "pohja referenssiksi", johon verrataan käytön aikana, tuotannon päätyttyä ja purkamisen jälkeisiä muutoksia.

7. Muita huomioita

Syken raportti ympäristövaikutuksista, kohdassa "milloin ei pureta". Perustusten purkamista ei voi jättää yhtiöiden päätettäväksi, vaan asetettava tiukat rajat. Olisi järjetöntä antaa yhtiöiden vain todeta että perustuksia ei pureta, koska se aiheuttaa enemmän ympäristöhaittoja. Ennen rakentamista yhtiöt ovat vähätelleet rakentamisen aiheuttamia haittoja, mutta yllättäen sitten myöhemmin purkamisesta aiheutuukin haittoja. Kaikki on purettava ja ennallistamiset tehtävä selkeästi määrättyssä määräajassa. Kiinteistövero tulee maksaa siihen saakka, kunnes viranomaisen on hyväksynyt purkamisen ja ennallistamisen.

Viitasaarella 31.3.2026

Pelastetaan Suomen Luonto Ry

Upi Vartiainen, Puheenjohtaja